

7. Lotman Y. *A Survey of Semiotics*. Dalkey Archive Press: Champaign, London, Dublin. [ISBN 978-1564789969](#).
8. Russel B. *A History of Western Philosophy*. – London: Heinemann, 2008. – 499p.
9. Wuthnow R. *Vocabulary of Public Life*. – London: Routledge, 2002. – 280 p.
10. Агеева Р.А., Бахьян К.В. Социолингвистический аспект имени собственного (К ХУ Международному конгрессу по ономастике, 13-17 августа 1984 г., Лейпциг). – М.: «Наука», 1984. – С. 5-12.
11. Березин Ф.М., Головин Б.Н. Общее языкознание. – М.: «Высшая школа», 1979. – С. 21-23.
12. Гальперин И.Р. Текст как объект лингвистического исследования. – Москва: 2006. –С. 144.
13. Махмудов Н.М. Тилнинг мукамал тадқиқи йўллари излаб//Ўзбек тили ва адабиёти. – Тошкент: 2012. № 5. 50-55 б.
14. Стеблин-Каменский М.И. Древнеисландская топонимика как материал к истории имени собственного. Стеблин-Каменский М.И. Спорное в языкознании. – Л.: «Наука», 1974. – С. 105-106.
15. Телия В.Н. Русская фразеология. Семантический, прагматический и лингвокультурологические аспекты. – Москва: 1996. –С. 288.
16. Юлдошев М. Бадиий матн ва унинг лингвопоэтик таҳлили асослари. -Тошкент: «Фан», 2007. 123- б.
17. Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: 1967. – С. 29-30; 57-62.
18. Jespersen O. *A Modern English Grammar - On Historical Principles - Part VI – Morphology*. Yutang Press (August 21, 2013), - P.586.
19. Аристотель. Поэтика (поэзия санъати хақида). Русчадан М.Махмудов, У.Туйчиевлар таржимаси. – Тошкент: Адабиёт ва санъат, 1980. 41-б.

РЕЗЮМЕ

Маколада атоқли отлар лингвомаданиятшунослик аспектида ўрганилган. Когнитив тилшуносликнинг ривожланишига ҳисса қўшган олимлар ишларига обзор берилган. Ҳар бир тушунчани концепт сифатида ўрганиш миллат ва халқ маданияти илдизларини аниқ тасаввур этишга ёрдам бериши асосланган.

РЕЗЮМЕ

В статье исследуются имена существительные с точки зрения лингвокультурологии. Представляется обзор работ учёных, внесших вклад в развитие когнитивной лингвистики. Изучение каждого понятия как концепт основано на том, чтобы помочь чётко вербализовать истоки нации и культуры народа.

SUMMARY

The article examines nouns from the point of view of linguacultural . There is presented an overview of the works of scientists who have contributed to the development of cognitive linguistics. The study of each idea as a concept is based on helping to clearly verbalize the origins of the nation and the culture of the people.

УДК: 39.78

ХАЛҚ МУСИҚА АСБОБЛАРИ БИЛАН БОҒЛИҚ ЭТНОГРАФИЗМЛАР

З.Р.Эшмуродова – докторант

“Инак йўли” туризм халқаро университети

Таянч сўзлар: флейта, найсимон асбоблар, арфа, люнта, шох, бургу, доира, карнай, гресл.

Ключевые слова: флейта, флейтовые инструменты, арфа, люнта, рог, труба, бубен, горн, гресл.

Key words: flute, flute instruments, harp, horn, trumpet, circle, graisle.

Маънавият ўз-ўзидан пайдо бўлмади, унинг мавжудлиги асрлар давомида халқ, миллатнинг буюк сиймолари, мутафаккирлари томонидан бажарилган жуда катта ижтимоий-маънавий фаолиятнинг натижасидир. Маънавият миллат ёки халқнинг тарихий жараёнларда ижтимоий тараққиётга эришувига қафолат беради. Зеро маданият, санъат, маданий мерос ҳар қандай жамият миллат ва халқнинг ўқ илдизи тамал тошидир. Маънавият миллатни ижтимоий-сиёсий, иқтисодий бухронлардан сақлаб қолишнинг муҳим шартидир. Миллатнинг ўтмиш ва келажак олдидаги масъулияти маънавиятга алоҳида эътибор беришни тақозо этади.

Ибтидоий одамлар ҳаётида моддий-иқтисодий турмуш муаммолари меҳнат фаолияти самаралари билан бевосита боғлиқ бўлган. Бу кўпроқ ҳаётдаги рухий ҳолатлар, кечинмалар асосида пайдо бўлган. Шунинг учун ҳам турли халқлар мусиқа, рақс санъати, нутқ билан боғлиқ фаолиятни бир-биридан ажратиш жуда қийин бўлган. Қадимги мусиқа санъати жанрлари ва шакллари ранг-баранг бўлиб, улар ижтимоий турмуш, халқ анъаналари ҳамда маросимлари билан бевосита боғлиқ бўлган. Халқларнинг қўшиқчилик маданияти ва рақс санъати асосан мадҳиялар, аллалар, йиғи, ҳарбий чақириқлар, ибодат қўшиқлари, диний маросимлар, тантаналар ва байрамларда ижро этиладиган қўшиқ ва рақслардан иборат бўлган.

Академик А.Асқаровнинг фикрича, «Авесто» китоби, археологик ёдгорликларда келтирилган маълумотлар бронза даври охирилари ва илк темир даври халқимиз ижтимоий маданияти ҳақида тўлиқ тасаввур бериши мумкин. Ўрта Осиё ва умуман шарқ халқларида «Авесто»гача бўлган даврда қўшиқчилик санъати, умуман мусиқа санъати мавжуд бўлган. «Авесто» муқаддас китоби қадимда Шарқ халқларида дин ва қўшиқчилик манбаи, бир-бирини тўлдирувчи

маданий-мафкуравий омил сифатида вужудга келган. Бизнингча «Авесто» ижодкорлари уни қўшиқ шаклида, қироат усулида баён этганликларининг ҳам ўзига хос хусусияти бўлса ажаб эмас, зеро бундай усул уни ўзлаштирувчилар учун ортикча қийинчилик туғдирмаган. Ушбу китобда мазкур ҳудудда яшовчи халқларнинг маданий-мафкуравий даражаси ва савияси, уларнинг ижтимоий талаб ва эҳтиёжлари эътиборга олинганга ўхшайди. Маълумки, Ўрта Осиё ва Шарқ халқларининг кўпчилик қисми оташпарастлик динида бўлган ва оловга, қуёшга сиғинганлар. Зардушт Ахурамазда бу диннинг йўл бошловчиси, пайғамбари ҳисобланган. Шу мақсадни амалга ошириш учун у Гатлар (ёки гоҳлар) деб аталувчи, аслида қўшиқ қилиб айтишга мўлжалланган меъёрлар яратган. Масалан: Навоий вилоятининг Сармишсой қоятошига қизилган тарихи эрамиздан олдинги III-II минг йилликларга бориб тақалувчи юздан ортик (улар орасида рақсга тушаётган кишилар тасвирланган иккита расм бор) расмлар ўша даврларда аждодларимизнинг овчилик, деҳқончилик билан шуғулланганлигини кўрсатади [2:45].

Юнон мифологиясига кўра, биринчи мусиқа асбоби - чўпон найини - илоҳ Пан ясаган. Кунлардан бир кун у қирғоқда камиш гишшасига пуфлайди ва поя бўйлаб ўтган нафаси ҳазин бир нола чиқарганини эшитади. У пояларни калта-узун қилиб қирқади, қўшиб боғлайди, шундай қилиб, илоҳнинг измида биринчи мусиқа асбоби пайдо бўлади. Ибтидоий мусиқа одамлар турмушининг салмоқли қисмини ташкил этган. Илоҳ Пан ва камиш ҳақидаги афсона одамзот қай йўсинда шу қадар рангбаранг мусиқа асбобларини ясашга қодирлик даражасига етишганини тахмин қилишимизга имкон беради.

Ўрта асрларда сарбадорлар-салб юришлари иштирокчилари юришларидан Машриқзаминнинг бир

талай ғаройиб мусиқа асбобларини олиб қайтадилар. Ўша замонлардаёқ Европада мавжуд бўлган халқ мусиқа асбоблари билан Шарқ мусиқа асбоблари бири-бирига сингдирилган ва янги кўплаб мусиқа асбоблари такомиллаштирилган [6:16].

Хуллас, маънавий маданиятда муҳим ўринни эгаллаган халқларнинг театр, рассомчилик ва мусиқа санъати узоқ тарихий даврларга бориб тақалади. Археологик қазилмалар ва расмларда тасвирланган *флейта, найсимон асбоблар, арфа, люнта, шох, бурғу, доира* каби мусиқа асбобларининг мавжудлиги мусиқа санъати ривожланганлигининг ёрқин далилидир. Халқ театрлари, масхарабозлик, дорбозлик, рақс санъатининг ривожига қадимий мусиқа асбобларининг роли ниҳоятда катта эканлигини кўрсатади.

Ўзбек халқи мусиқий ижодиётида лирик қаҳрамонлик мазмунидаги достонлар («Гўрўғли», «Алпомиш», «Кунтуғмиш», «Ғариб ва Шохсанам», «Ҳасан ва Далли», «Рустам ва Аваз») ижросида бахшилар *торли-камончали чолғу асбоблари (ғижжак, қўбуз, учтор), торли-ноҳунли (дўмбира, дутор, танбур, уд, рубоб), торли-зарбли (чанг), пуфлама найли (най, сумай, карнай, сурнай), муштук-пуфламали (камай), зарбли-мембранали (доира, ногора, чиндовул)* каби чолғу асбоблари кенг фойдаланганлиги айtilган. Масалан, *добилбоз* – ногорачи: Бизлар бу кампирнинг кизи // Кўнгирот элнинг *добилбози* (А.223). *Табл* – довул: Шунқор чуйсам, тилла *табл*им қоқардим // Неча беклар билан шароб ичардим (А.245). Миришкорлар туяр пўлат *добилди* // Бундай кунда отнинг ҳоли не бўлди (А.141). *Карнай-сурнай* бўлди юртига хабар // Йиғилади шохдан инъом олганлар (А.287). *Созанда, нармагар* — бари жийилди // Ҳар қайси ўз машкига ўйин қилади (А.288).

Қадимдан барча халқларда нозик соҳалардан бири мусиқа асбобларини ишлаб чиқариш соҳаси саналган. Маҳаллий усталар зўр маҳорат билан миллий мусиқа асбобларини ясаганлар. Мазкур асбобларни айримларини кимга атаб ясалаётганлигини инобатга олган ҳолда уларга садаф, турли кимматбаҳо тошлар, рангли металллар билан безатилган ёки суяк қадалган [4:121]. Бундай мисолларни «Роланд ҳақида кўшиқ» достонида ҳам кўриш мумкин. Масалан, LIV.700. - La trompette française les trompettes et les cornes // Asseyez-vous sur des chevaux, secouant le camp. Par l'armée on fait sonner mille clairons. Les Francs lèvent le camp, troussent les bêtes de somme. Vers douce France tous s'acheminent // Француз *карнайлари* ва *бурғулари* // далаларни титратиб, отларга ўтиринг (Р. 48).

Карнай (anafıl) - айримлари икки метрга етган, гармоник диапазонда товушлар чиқарган. Кундалик ҳаёт, ов, уруш ва турли хил маросимларда ишлатиладиган, безак ва тамғалар билан безатилган мусиқа асбоби. Дастлаб шохлар (шохлардан ва ундан кейин металлдан ясалган) сигнал бериш ва мусиқий вазифасидан бошқа вазифага эга эмас эди. Ронсевал жангида, овнинг бошланиши ва тугалланишини эълон қилишда фойдаланилган. «Гресл» (graisle) деб аталадиган кичкина, енгил бурғу ўткир ва аниқ товуш чиқарган ва, асосан, байрамларда қўлланилган. X ва XI асрларда Византиядан Европага фил суягидан ясалган буғу олиб келинган, уни «рицар бурғуси» ёки «олифант» деб аталган. «Ов бурғуси» деб номланадиган бир нечта тешиклари бўлган асбоб ҳам бўлган. XII асрдан бошлаб Шарқдан олиб келинган қамиш найлар пайдо бўлган. Рицарлар ҳаётида бурғу ҳам ўз аҳамиятини йўқотмаган. Уларни махсус жангчи мусиқачилар чалар эдилар. Карнайчининг кийимлари ва жиҳозлари бошқа аскарларнинг кийимлари билан бир хил эди, аммо қиличи синиқ бўлган. Қиличининг ўзгачалиги билан ажралиб турган, улар жангчи бўлмаса-да, лекин худди жангчи каби ҳурмат қилиниши керак бўлган. Рицарлар уруш-

нинг бошланиши, тугаши, жанг пайтида кўшинларни назорат қилиш, сигналлар бериш, лашкарбоши ва кўшин ҳаёти билан боғлиқ воқеа-ҳодисаларда қарнайчилар ҳамроҳлик қилишган.

Бурғу (olifant) – хўжайиннинг ўнг томонига илиб қўйиш учун махсус металдан безаклар билан ишланган. Бурғуларни фил тишларининг бир бўлагидан ясаган. Ов пайтида ва душманлар яқинлашганда сигнал бериш учун ишлатишган. Бурғунинг ўзига хос хусусияти шундан иборат бўлганки, қўл остида баронлари мавжуд бўлган, фақат битта мулкдорга тегишли бўлган. Ҳатто XII аср Везлдаги аббат черковидаги хайкал - Нажоткорнинг туғилган кунини (рождество) эълон қиладиган фаришта бурғу билан тасвирланган. Бу эса, мусиқа асбобининг нақадар илоҳий кучга эга эканлигини яна бир бор тасдиқлайди. Масалан, CXXXIV. Le comte Roland, à grand effort, à grand ahan, très douloureusement sonne son *olifant* // Граф Роланд катта хаяжон ва куч билан *олифантни* чалди (Р. 11). CXXXIX. Roland dit: «Je sonnerai l'*olifant*. Charles l'entendra, qui passe les ports // Роланд деди: «Мен *олифантни* чаламан. Карл доволлардан ўтаётганда уни эшитидади (Р.10). Мисоллардан англашиладики, илоҳий бурғуни чалиш аскарларни нақадар тўлқинлантирган, жангга чорлаган ва унинг овози доволлар оша эшитилган.

Олифант ёки Олифан (инг.норманд. olifant; фр. olifiant) — ўрта асрларда фил суягидан ясалган ов бурғуси (шохи). XI асрдан Северин бу ибодатхонада ҳақиқий олифан сақланганлигини айтиб ўтган.

CCXXVII. 3136. - Le roulement de tambour a été annoncé // Les klaxons et les trompettes sonnent // *Дўмбира* (барабан) овози жимликни бузди // *бурғу ва найлар* овози жаранглади (Р.123).

Қадимги Мисрда қурилган терини кўзага ёки ичи бўш тўнкага тортиб *дўмбира* ўхшаш мусиқа асбобини ихтиро қилганлар. Фақатгина салиб юришлари давридан бошлаб дўмбиралар (tambour) кенг қўллана бошлади ва XII асрдан бошлаб жанг майдонларида, базмлар ва маросимларда мусиқачиларнинг диққатини тортган. Бу ном остида унинг хилма-хил шакллари: *узун, жуфт, шақилдоқли* ва бошқалар пайдо бўлган. Ўрта асрларда Францияда *тимбр* (tymbre, cembel) сарацин *дўмбираси* ёки *иккиталик дўмбиралар* ҳам машҳур бўлган [11].

Мусиқашунослик ва уларни ифодаладиган тизимли жараёнлар этнографик жиҳатлари Ўрта Осиё ва Европа халқлари этнографиясида муштараклик касб этса-да, уларнинг айрим қисмлари ва деталлари ва ҳар бирининг қўлланиш мақсади ва вазифаси билан боғлиқ этнографик лексемалар шаклланиши кузатилади.

Иккала достонда тасвирланган халқларнинг этнос сифатида шаклланиши, уларнинг илк ўрта асрларда яшаган муҳит ва даври, табиий-географик ва ижтимоий-сиёсий вазияти, айрим воқеалар ва образлар, этнонимлар ва этнопонимлар тарихий-этнографик жиҳатдан анча аниқ, ҳаққоний бўлиб, муҳим аҳамият кашф этади. Ҳар бир эпик асарда халқнинг ўтмиши ўзига хос бадий шаклда реал тасвирланса-да, унда муайян равишда идеаллаштириш тенденцияси сезилади [1:174]. Шу сабабли ушбу тадқиқотни ёзишда тарихий-киёсий услуб асосида танкидий ўрганишга ҳаракат қилдик.

Жаҳон тилшунослигида халқларнинг моддий ва маънавий маданияти, турмуш тарзи, миллий урф-одат ва қадриятлари хусусида лингвомаданий ахборотни ўзида жамловчи этнографик лексикани кенг ўрганиш ва тилларнинг ноёб хазинаси бўлган этнографизмларни келажак авлодларга етказиб бериш долзарб вазифадир.

Адабиётлар

1. «Алпомиш» - ўзбек халқ қахрамонлик эпоси. –Тошкент: 1999, 174-б.
2. Аскарлов А. Ўзбек халқининг этногенезиси ва этник тарихи. –Тошкент: 2007, 45-б.
3. Аширов А. Ўзбек халқининг қадимий эътиқод ва маросимлари. – Тошкент: 2007, 179-б.
4. Жабборов И. Ўзбек халқи этнографияси. – Тошкент: “Ўқитувчи”, 1994, 121-б.
5. Олевская М.И. Функционирование терминов феодальной иерархии во французском героическом эпосе: АКД. – Москва: 2002. – С.21.
6. Файзиев О.О. Ўрта Осиё халқлари мусика тарихи. Маъруза матни. – Навоий: 2008, 16-б.
7. Фозил Йўлдош ўғли. Алпомиш. –Тошкент: 1998.
8. Чистов К.В. Фольклор и этнография. // Фольклор и этнография. -С. 4.
9. Шор Р.О., Ярхо Б.И. Песнь о Роланде. Под общей редакцией. –Москва- Ленинград: Academia. 1934, -С. 332.
10. Florent Vénier. Les hommes du Moyen âge: paysans, bourgeois et seigneurs à la fin du Moyen âge. Paris: Éd. Errance, 2008. –P. 91. (Histoire vivante). ISBN 2877723739. –P. 53-54.
11. <http://totus-floreo.narod.ru/instr/leduk2.htm>. 13.04.2020.
12. https://fr.wikisource.org/wiki/La_Chanson_de_Roland/Joseph_B%C3%A9dier/La_Chanson_de_Roland/Texte_consult%C3%A9_le_25/02/2021.

РЕЗЮМЕ

Мазкур мақолада ўзбек халқ достони «Алпомиш» ва француз халқ достони «Роланд ҳақида қўшиқ» матнларининг этнографик лексикаси ўрганилган. Халқларнинг моддий ва маънавий маданиятига оид этнографизмлари, уларнинг ўз навбатида лексик ва семантик кичик гуруҳларга бўлинганлиги аниқланган. Мақолада икки халқ достонига учраган мусика асбоблари билан боғлиқ этнографизмлар ва уларнинг маънолари хусусида сўз боради.

РЕЗЮМЕ

В статье исследуется этнографическая лексика узбекского народного эпоса «Алпомиш» и французского народного эпоса «Песнь о Роланде». Выявлено, что этнографии материальной и духовной культуры народов подразделяются на лексическую и семантическую подгруппы соответственно. В статье рассматриваются этнографии, связанные с музыкальными инструментами, встречающимися в двух народных эпосах, и их значения.

SUMMARY

This article examines the ethnographic vocabulary of the Uzbek folk epic "Alpomish" and the French folk epic "Chanson de Roland". It was found that the ethnographies of the material and spiritual culture of peoples were subdivided into lexical and semantic subgroups, respectively. The article deals with the ethnographies associated with the musical instruments encountered in the two folk epics and their meanings.

НУТҚИЙ ТУЗИЛМАНИНГ КОММУНИКАТИВ ТАРКИБИ

З.З.Гафарова – катта ўқитувчи

ТИҚХММИ Бухоро филиали

Таянч сўзлар: нутқий тузилма, рема–тема тузилмаси, матн, хабар, коммуникатив марказ.

Ключевые слова: структура рема-темы, текст, сообщение, коммуникативный центр.

Key words: structure of the rheme-theme, text, message, communicative center.

Замонавий тилшуносликда нутқ ходисаси кенг қўламда ўрганилмоқда. Нутқда тил воситаларининг қўлланишига эътиборнинг ошиб бориши ифодаланаётган мазмунни англаш жараёнининг ўрганишда “инсон омили”ни тўлиқ ва ҳар томонлама эътиборга олишни такозо этади. Гап ва нутқий акт структураси “сўз нима ҳақида кетаётганлиги”, яъни ахборот ифодаси нуктаи назаридан изчил кўриб чиқиладиган бўлиши, бундай ёндашувда ахборотнинг маълум нутқ вазиятида, аниқ шароитларда фаоллашуви омилларини белгилаш олдинги ўринга чиқади.

“Хабар”нинг у ёки бу турларини фарқлаётиб, турли тиллардаги матнларда ифоданинг мазмун ва шакли жиҳатидан ўзига хос хусусиятлари намоён бўлишига ғувоҳ бўламиз. Таъкидлаш керакки, ҳозирги вақтда бундай йўналишдаги тадқиқотларнинг умумназарий асосларини аниқлаш ҳаракати жадал ривожланмоқда. Коммуникатив синтаксиснинг назарий масалалари бўйича фикр-мулоҳазалар бир хил эмас.

Маълум воқеа-ходисалар ҳақида хабар етказувчи нутқий тузилмаларнинг хусусиятларини ифодалаш учун ҳозирги замон тилшунослигида кенг тарқалган “гапни актуал бўлакларга ажратиш” атамаси билан бир қаторда, “мазмуний бўлиниш”, “коммуникатив бўлиниш”, “контекстуал бўлиниш”, “гапнинг функционал мўлжал”и каби бошқа тушунчалар ҳам кенг қўлланилмоқда (қаранг: Крылова 2009; Золотова 2007; Слюсарева 1981). Бизнингча, “актуал бўлакларга бўлиниш” тушунчаси ушбу ишнинг асосий ғоясини аниқ ифода этади, зеро бу ғоя, нутқий тузилмани коммуникатив жиҳатдан ташкил этиш жараёнини тавсифлашни назарда тутиб, уни, энг аввало, функционал нутқий бирлик сифатида талқин қилишга имкон беради.

Нутқий мулоқот шароитида кўзланаётган коммуникатив мўлжалнинг моҳияти ҳақидаги қарашларни шартли равишда уч гуруҳга ажратиш мумкин: уларнинг биринчиси бинарлик, иккинчиси градуаллик тушунчаларига (Я.Фирбас) таянса,

учинчисидан эса коммуникатив марказлар тушунчаси устувордир (О.А.Лаптева).

Я.Фирбаснинг фикрича, “кўчиш” вазифасини феъл бажаради. И.Таглихт ҳам айрим ўтувчи элементни ажратиб кўрсатади ва уларни “оператор” деб атади. Масалан, John is painting the head гапида оператор вазифасини ёрдамчи феъл бажаради. Рема таркибида И.Таглихт белгиланган ва белгиланмаган ремани ажратиб кўрсатади. Биринчи белги – бу албатта “янги”нинг иштироки ва у муаллиф томонидан “информатив янгилик” деб тушунилади [4:42].

О.А.Лаптева томонидан илгари сурилган учинчи назария иккинчисига яқиндир. У микдорий кўрсаткичларни инобатга олишни таклиф қилади ҳамда нутқий тузилмада турлича ахборот марказларини ажратиш мумкин деб таъкидлайди, бу марказлар “кўпроқ ёки камроқ – бир-хилда муҳим” тамойили асосида тақсимланади (Лаптева 1974: 156). Шундай қилиб, О.А.Лаптева актуал бўлинишнинг асосий бирлиги сифатида коммуникатив (информатив) марказни қабул қилади. Юқорида билдирилган нуктаи назар кўпчилик тадқиқотчилар танқидига учради. Масалан, “Ҳозирги замон инглиз тили назарий грамматикаси” муаллифларидан бири Г.Г.Почепцов рема, худди тема каби, даражаланиши мумкинлигини тан олиб, қандайдир учинчи тушунчанинг ажратиб кўрсатилишининг имконияти йўқлигини таъкидлайди [2:260]. Я.Фирбаснинг “ўтиш назарияси”га қарши Н.А.Слюсарева ўз фикр-мулоҳазаларини билдиради. У инглиз тилида тема-рема структурасининг таҳлили учун феълнинг муҳимлигини таъкидлаб, огоҳлантирадики, феъл ҳеч қачон темадан ремага ўтиш элементи сифатида қаралиши мумкин эмас (Слюсарева 1981: 127). Таҳлиллар шуни кўрсатадики, биринчи талқин анча оқилонадир: гапнинг икки асосий коммуникатив элементлари, яъни тема ва ремага бўлиниши, ахборот ифодасини турли сатҳларда тасвирлаш имконини беради. Рема ҳам, ўз навбатида, “ботин”га йўналтирилган коммуникатив мўлжалга эга